

ШИФР «КОНКУРЕНЦІЯ ТА МОНОПОЛІЗАЦІЯ»

«Конкуренція та монополізація у галузі страхування в
Україні»

Напрямок «Страхування»

ЗМІСТ

ВСТУП _____	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «КОНКУРЕНЦІЯ» _____	5
1.1 Визначення сутності поняття «конкуренція» _____	5
1.2 Класифікація видів конкуренції _____	9
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МОНОПОЛІЗАЦІЇ ТА КОНЦЕНТРАЦІЇ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ _____	13
2.1 Аналіз монополізації страхового ринку України _____	13
2.2 Аналіз _____ ринкової концентрації _____	18
РОЗДІЛ 3. ПІДТРИМКА КОНКУРЕНЦІЇ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ З ОГЛЯДУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ _____	24
ВИСНОВКИ _____	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ _____	29
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Чверть століття минуло з часу створення вільного, конкурентного вітчизняного страхового ринку. Це фактично час одного покоління людей, які будують і розвивають цей ринок. Наслідком сучасних ринкових реалій є посилення конкуренції між страховиками, активізується діяльність регулятора, і насамперед нагляд, з точки зору керівних принципів або з точки зору рекомендацій. Економічна реальність змушує державні регуляторні органи, страхові організації та фахівців страхової галузі аналізувати те, що відбувається зараз на страховому ринку і обговорювати, як діяти в майбутньому.

Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року акцентує увагу на необхідності досягнення збалансованості економічних інтересів, через формування ринкового конкурентоспроможного середовища. Також очікується, що будуть створені передумови стабільного розвитку економіки України, перетворення фінансового сектору у конкурентоспроможне середовище з інвестиційно-інноваційним кліматом [19].

Ряд досліджень, проведених вітчизняними вченими, такими як Внукова Н. М. [8], Гаманкова О. О. [10], Гориславець П. А. [11], Зоря С. П. [16], Пономарьова О. Б. [26], Шірінян Л. В. [34] доводить, що в цілому український страховий ринок є конкурентним. Тим не менш, дослідження сучасного стану конкуренції, тенденцій та перспектив розвитку конкуренції на страховому ринку є затребуваними.

Наведене вище свідчить про актуальність теми наукової роботи.

Метою роботи є вивчення поняття конкуренція, аналіз її видів та виявлення закономірностей змін на страховому ринку України з огляду його монополізації та концентрації шляхом проведення детального аналізу різними методами.

Для досягнення мети у роботі були поставлені такі цілі:

- дослідити теоретичні аспекти поняття конкуренція;
- розглянути класифікацію видів конкуренції та деталізувати її;

- провести детальний аналіз монополізації страхового ринку України за даними Нацкомфінпослуг на основі ТОП 20 страхових компаній України;
- проаналізувати стан ринкової концентрації на основі коефіцієнта концентрації індекс Герфіндаля-Гіршмана;
- оцінити підтримку конкуренції на страховому ринку України з огляду державного регулювання.

Об'єктом дослідження даної роботи є процес формування конкурентного середовища на страховому ринку України.

Предметом дослідження є наукові доробки різних науковців та звіти Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг).

Методи дослідження, що були використанні у роботі: аналіз, синтез, системно-структурний аналіз тощо.

Інформаційною базою дослідження є: законодавчі та нормативні акти з питань розвитку страхового ринку, статистичні звіти Нацкомфінпослуг. У процесі написання наукової роботи опрацьовано аналітичну інформацію науково-дослідних установ та наукові публікації з питань конкуренції та монополізації у галузі страхування в Україні.

Структура роботи: зміст, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «КОНКУРЕНЦІЯ»

1.1 Визначення сутності поняття «конкуренція»

Конкуренція як явище виникла з часів формування найпростішої ринкової економіки. З кожним роком розвитку економіки і бізнесу конкуренція стає жорсткішою. Ніхто не хоче ділитися своїм прибутком з конкурентом і готовий практично на все, щоб залучити додаткових покупців або отримати нові ринки збуту [20].

Необхідною умовою ефективного функціонування механізму саморегулювання ринкової економіки є конкуренція. Вона є важливою рушійною силою розвитку ринкової економічної системи. Конкуренцію породжують об'єктивні умови ринкового господарювання: різні форми власності на засоби виробництва; повна економічна відокремленість і свобода вибору господарської діяльності товаровиробників, їх повна економічна залежність від кон'юнктури ринку; боротьба за джерела сировини, ринки збуту виробленої продукції, сфери використання капіталу з метою отримання найбільшого прибутку [31].

Держава підтримує конкуренцію як змагання між суб'єктами господарювання, що забезпечує завдяки їх власним досягненням здобуття ними певних економічних переваг, внаслідок чого споживачі та суб'єкти господарювання отримують можливість вибору необхідного товару і при цьому окремі суб'єкти господарювання не визначають умов реалізації товару на ринку [12].

Основна функція конкуренції – завоювати ринок, в економічній боротьбі за споживача (покупця) перемогти своїх конкурентів, забезпечити привласнення найбільшого прибутку. Конкуренція як головна складова ринкового механізму діє через попит, пропозицію та ринкову ціну. Суть економічної конкуренції полягає в наявності на ринку великої кількості

незалежно діючих товаровиробників (продавців) і споживачів (покупців) всіляких товарів, послуг та ресурсів [39].

Для визначення поняття конкуренція проведено порівняльний аналіз, який наведений в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Сутність поняття конкуренція *

Ключове слово у визначенні поняття	Джерело	Економічна сутність
1	2	3
Процес	Портер М. [27]	Конкуренція – це динамічний процес, що розвивається, безупинно мінливий ландшафт, нові шляхи маркетингу, нові виробничі процеси і нові ринкові сегменти.
	Фатхутдинов Р.А. [30]	Конкуренція – це процес управління суб'єктом своїми конкурентними перевагами з метою одержання перемоги або досягнення інших цілей у боротьбі з конкурентами за задоволення об'єктивних або суб'єктивних потреб у межах законодавства або в природних умовах.
	Шумпетер Й. [36]	Конкуренція – це динамічний процес, що охоплює розробку і створення нових продуктів та ринків, нових виробничих і транспортних технологій, нових форм організації бізнесу.
Змагання	Маркс К. [22]	Конкуренція – це змагання заради прибутку; конкуренція серед представників пропозиції та конкуренція серед представників попиту становить необхідний елемент боротьби між покупцями і продавцями, результатом якої є мінова вартість.
	Маршалл А. [40]	Конкуренція – це змагання однієї людини з іншою, особливо під час продажу або купівлі чого-небудь.
Суперництво / змагання	Даль В.І. [13]	Конкуренція – це суперництво чи змагання в торгівлі і промисловості.

Продовження табл. 1.1

1	2	3
Суперництво	Федоренко В. Г. [31]	Конкуренція – це суперництво (змагальність) між різними учасниками ринкової економіки за найбільш вигідні умови виробництва та реалізації товарів і послуг, за привласнення найбільшого прибутку. Вона виступає силою, яка мобілізує особистий економічний інтерес і підприємницький потенціал та спрямована на їх максимальну реалізацію.
	Юрчишена Л.В. [39]	Конкуренція – це суперництво (змагальність) між різними учасниками ринкової економіки за найбільш вигідні умови виробництва та реалізації товарів і послуг, за привласнення найбільшого прибутку.
	Азоев Г.Л. [2]	Конкуренція – суперництво у будь-якій сфері діяльності між окремими юридичними або фізичними особами, зацікавленими у досягненні спільної мети.
	Антонюк Л.Л. [4]	Конкуренція – це суперництво між економічними суб'єктами, в основі якого лежать відмінності (кількісні і якісні), пов'язані з рівнем розвитку науково-технічного потенціалу й умовами здійснення і реалізації інновацій.
	Дзюбик С.Д. [14]	Конкуренція у ринковій економіці – це суперництво, боротьба між виробниками товарів та послуг за кращі, економічно вигідні умови виробництва та реалізації продукту.
	Шумпетер Й. [37]	Конкуренція – це суперництво старого з новим, з інноваціями.
Боротьба	Юданов А.Ю. [38]	Конкуренція – боротьба фірм за обмежений обсяг платоспроможного попиту споживачів, яка ведеться ними на доступних сегментах ринку.
Форма економічних відносин	Башнянин Г.І. [6]	Конкуренція – це форма економічних відносин між суб'єктами ринкового господарства, в яких виражається суперництво за найбільш вигідні умови виробництва, продажу й купівлі товару.

Продовження табл. 1.1

1	2	3
Механізм	Нікіфоров А.Д.[25]	Конкуренція – це механізм регулювання пропорцій суспільного виробництва.

*Складено автором на основі зазначених джерел

Таким чином на основі проведеного порівняльного аналізу можемо зробити висновок про багатогранне визначення поняття «конкуренція». Водночас автор підтримує думку більшості науковців які визначають, що конкуренція це різного роду суперництво в певній галузі.

Конкуренцію можна розглядати з точки зору особливих умов функціонування ринку, тобто так званої структури ринку. Залежно від таких рис, як кількість фірм, що діють на ринку, їх вплив на ціни, характер продукту, що виробляється, доступ до ринкової інформації, особливості вступу та виходу з ринку, своєрідність принципів підприємництва, розрізняють конкуренцію досконалу та недосконалу [14].

Конкуренцію слід розглядати залежно від характеру товару, особливостей його використання. Існує предметна конкуренція, яка є суперництвом на ринку конкретних видів продукції та послуг різних фірм-виробників [14].

Важливим аспектом аналізу конкретності ринку є різноманітні рейтинги. Наприклад, Forbes Global оприлюднює рейтинги світових страхових компаній, який формується на базі комплексного поєднання показників доходів, продажів, активів та ринкової вартості компаній. Міжнародне рейтингове агентство Standard & Poor's надає довготермінові кредитні рейтинги та рейтинг фінансової стійкості страховика. Також міжнародні рейтингові агентства Moody's Investors Service та A.M. Best присвоюють та відкликають рейтинги фінансової стійкості страхових компаній.

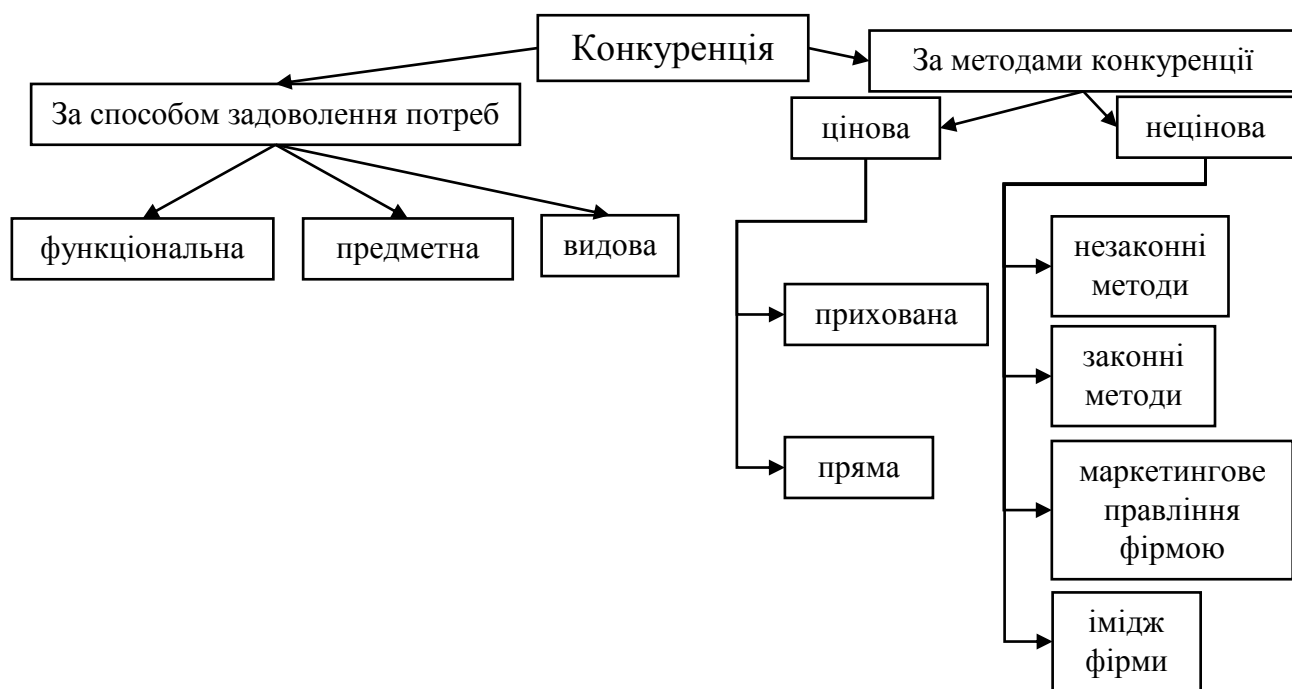
Таким чином поняття «конкуренція» є різнобічним і має свій прояв в різних сферах діяльності. Конкуренція виникла ще за прадавніх часів, але не втрачає своєї актуальності і зараз, а в умовах глобалізації дана проблема набирає обертів і тому є важливою для подальшого аналізу та дослідження.

1.2 Класифікація видів конкуренції

Розвиток країн світу однозначно свідчить, що ефективне функціонування ринкової економіки зумовлюється наявністю конкуренції, за якої всі суб'єкти господарювання мають рівні можливості для здійснення господарської діяльності [5].

На сучасному етапі розвитку ринкової економіки конкуренцію визначають як процес використання вже відомих (вищеназваних) умов та відкриття і використання нових умов розвитку. У своєму розвитку конкуренція пройшла складний еволюційний шлях – від простих до складних сучасних форм [5].

На рисунку 1.1 зазначений один з підходів до класифікації конкуренції. Цей підхід відображає конкуренцію за способом задоволення потреб та за

методами конкуренції, а саме акцентує увагу на цінovій та неціновій конкуренції.

Рис. 1.1 – Класифікація конкуренції [15]

Цінова конкуренція визначає активну роль ціни для досягнення кращих економічних умов виробництва, реалізації та завоювання ринку. Використання

цінового механізму включає систему різноманітних цінових знижок, різні методи цінової дискримінації [14].

Якщо ціни на товари та послуги зростають (за інших рівних умов), то попит зменшується, якщо із посиленням конкуренції між товаровиробниками пропозиція товарів і послуг збільшується, то ціни на них можуть знижуватися. Отже, ринкова ціна товарів та послуг формується у результаті конкурентної боротьби між виробниками і споживачами (покупцями) [31].

Стосовно страхової галузі, особливо сильний тиск має цінова конкуренція. Це пов'язано з низьким рівнем страхової обізнаності споживачів страхових послуг і тому для багатьох основним критерієм вибору є ціна цієї послуги.

Нецінова конкуренція передбачає використання технічних переваг, надійності, дизайну та інших характеристик продукту, різноманітних послуг для споживача, надання йому позики для придбання необхідних товарів. У самому механізмі конкуренції слід розрізняти цивілізовані та нецивілізовані методи. Нецивілізована конкуренція (боротьба) побудована на застосуванні жорстоких, руйнівних методів, які націлені на знищення конкурентів (війна цін, вбивства, погрози та ін.). Цивілізована конкуренція буває добросовісною (краща якість продукту, розширення мережі обслуговування споживачів, широке використання реклами і т. ін.). Недобросовісна конкуренція визначається Законом України "Про захист від недобросовісної конкуренції" (1996) як будь-які дії, що суперечать правилам, торговим та іншим чесним звичаям у підприємницькій діяльності, і передбачає такі методи, як економічне, технологічне та фінансове шпигунство, підробка продукції відомої фірми, використання її торговельної марки, махінації з діловими звітами, підкуп кращих фахівців та ін. [14].

Зовсім інший підхід, значно детальніший до класифікації видів конкуренції надано на рис. 1.2.

Внутрішньогалузева конкуренція – це економічна боротьба між різними товаровиробниками, які діють в одній галузі економіки, виробляють і

реалізують однакові товари, що задовольняють одну й ту саму потребу, але мають відмінності у виробничих затратах, ціні, якості тощо. Міжгалузева конкуренція – це конкуренція між товаровиробниками різних галузей економіки за вигідніше вкладання капіталу і привласнення більшого прибутку. Міжнародна конкуренція являє собою конкуренцію виробників на світовому ринку і включає в себе як внутрігалузеву, так і міжгалузеву форми конкуренції. Міжнародна конкуренція сприяє зниженню інтернаціональних затрат, збалансованому розвитку світового ринку, переливанню капіталу не тільки між галузями виробництва, але й між державами світової співдружності [39].

Рис 1.2 – Класифікація видів конкуренції (складено автором на базі [5] та [1])

У сучасній економічній науці розглядаються дві основні форми конкуренції: чиста або "досконала" та обмежена або "недосконала". Досконала (чиста) конкуренція означає, що на ринку діють багато продавців і покупців якого-небудь подібного товару, існує вільний доступ товаровиробників до будь-якої економічної діяльності. Недосконала (обмежена) конкуренція – це конкуренція між великими фірмами і середніми та дрібними фірмами [39].

Конкурентний ринок характеризується такими рисами [5]:

- наявність великої кількості продавців і покупців, жодний з яких не має впливу на ринкову ціну, яка формується на основі попиту і пропозиції;
- кожний виробник випускає однорідний (стандартизований) продукт, що не відрізняється від продукту інших продавців;
- бар'єри для входу на ринок мінімальні або взагалі відсутні;
- немає ніяких штучних обмежень попиту, пропозиції, переміщення ресурсів;
- кожний продавець і покупець володіє повною інформацією про попит, пропозицію і ціну товарів на ринку.

Монополістична конкуренція – це конкурентна боротьба між монополіями – економічними союзами товаровиробників у певній галузі економіки, з метою усунення конкуренції інших, для контролю ринку збуту, й отримання монополією високого прибутку. Олігополістична конкуренція (термін «оліго» у перекладі з грецької мови означає малий, декілька продавців) виникає, коли на ринку діє не один монополіст-продавець однорідних товарів, а декілька (три, чотири) продавців [39].

Таким чином було розглянуто два варіанта класифікації конкуренції, другий варіант більш детально сформований автором на базі аналізу досліджень різних науковців.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ МОНОПОЛІЗАЦІЇ ТА КОНЦЕНТРАЦІЇ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

2.1 Аналіз монополізації страхового ринку України

За Законом України «Про захист економічної конкуренції» [28] монополізація – це досягнення суб'єктом господарювання монопольного (домінуючого) становища на ринку товару, підтримання або посилення цього становища, а концентрація – це набуття безпосередньо або через інших осіб контролю одним або кількома суб'єктами господарювання над одним або кількома суб'єктами господарювання чи частинами суб'єктів господарювання.

Монопольне (домінуюче) становище на ринку може бути визнано і стосовно кожного з кількох суб'єктів господарювання за умови, що сукупна частка на ринку товару не більше, ніж трьох таких суб'єктів перевищує 50 % і при цьому вони займають перші три місця на ринку цього товару за їх індивідуальною часткою, це ж стосується і випадку, коли сукупна частка в ринку не більше п'яти суб'єктів господарювання перевищує 70 % і при цьому вони не доведуть, що між ними існує конкуренція [3].

За даними дод. В-3 табл. В.2, Д.2, Е.2, Ж.2, З.2 очевидно, що в Україні за аналізований період монопольне становище не було зафіксовано, тобто страховий ринок України можна назвати конкурентоспроможним.

З метою запобігання монополізації товарних ринків, зловживання монопольним (домінуючим) становищем, обмеження конкуренції органи Антимонопольного комітету України здійснюють державний контроль за концентрацією суб'єктів господарювання [28].

На сьогоднішній день в Україні існує більше 280 страхових компаній (СК), які займаються різними видами страхування та мають різний спектр послуг та різну питому вагу на ринку. Для того аби проаналізувати монополізацію Українського страхового ринку було вирішено провести аналіз

на основі показників діяльності з видів страхування, інших, ніж страхування життя за 2013 – 2017рр., які щорічно оприлюднює Нацкомфінпослуг. На основі даних Нацкомфінпослуг здійснено аналіз питомої ваги кожного виду страхування іншого ніж страхування життя (Дод. А,Б). Аналіз проводився на основі валових надходжень страхових платежів (премій, внесків), як основний показник діяльності страхової компанії.

Аналіз показав, що найбільш значущими видами страхування, які мають питому вагу більше 5% є 10 видів страхування: медичне страхування (безперервне страхування здоров'я); страхування наземного транспорту (крім залізничного); страхування вантажів та багажу (вантажобагажу); страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ; страхування майна; страхування відповідальності перед третіми особами; страхування фінансових ризиків; авіаційне страхування цивільної авіації; страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за внутрішніми договорами); страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за міжнародними договорами).

З зазначених вище видів для подальшого аналізу було обрано 5 видів за якими було оприлюднена інформація на сайті Форіншурер: страхування, що дозволяє здійснити аналіз:

1. Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я).
2. Страхування наземного транспорту (крім залізничного).
3. Страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ.
4. Страхування майна.
5. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за внутрішніми та міжнародними договорами).

За кожним обраним видом страхування було відібрано ТОП 20 страхових компаній за валовими страховими преміями з певного виду страхування (пріоритетним для вибору був 2017 рік), які надали інформацію порталу Форіншурер: страхування [32] про валові премії за 2015-2017рр. Всі компанії за сумою отриманих валових страхових премій були розмежовані на 4 групи:

- 1) більше 100 млн.грн. – великі;
- 2) 50-100 млн.грн. – середні;
- 3) менше 50 млн.грн. – малі;
- 4) інші (компанії, які не надають дані Форіншурер: страхування).

За медичним страхуванням було виокремлено компанії, які наведені в дод. В таблиці В.1. В таблиці В.2 наведений розрахунок питомої ваги кожної страхової компанії на основі даних Нацкомфінпослуг про загальний обсяг страхових платежів за певним видом страхування та кількості СК "non-life"(у 2015 році – 312 компаній, у 2016 – 271 та у 2017 – 271 компанія).

На рис. 2.1 наведені результати дослідження за медичним страхуванням з огляду 20-ти відібраних компаній за 2015-2017рр.

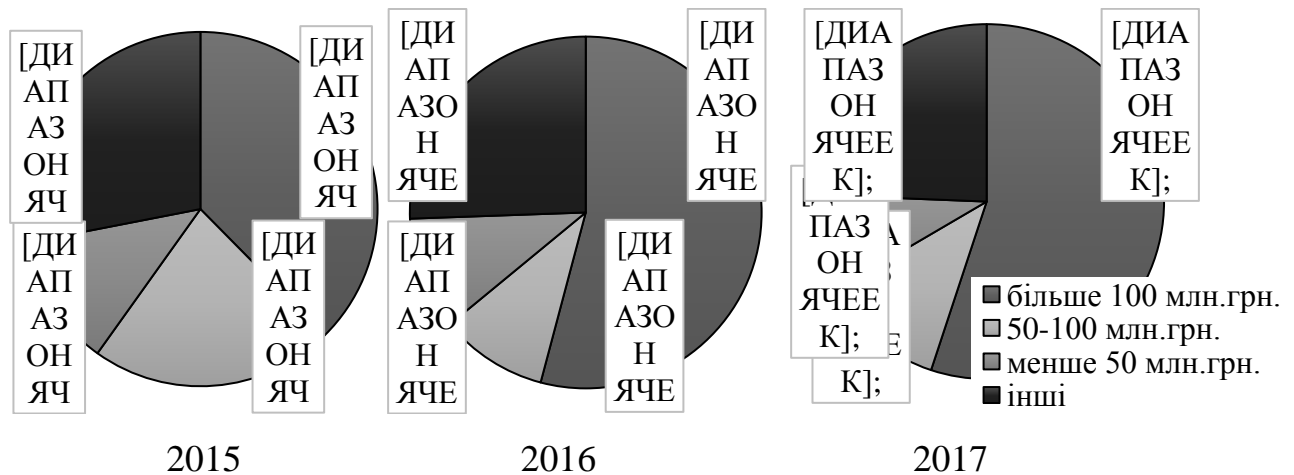

Рис. 2.1 – Кількість (перший показник) та доля страхових компаній за об'ємом страхових премій за медичним страхуванням за 2015-2017рр.

На рис. 2.1 видно, що відбувається збільшення великих страхових компаній протягом аналізованого періоду, у 2015 році їх кількість складала 4 компанії та займала 37,6%, а у 2017 році досягла 8 компаній та їх питома вага складає 55% ринку. Також зменшилась кількість малих СК та інших компаній, які або не оприлюднюють всі дані, або займають значно малу питому вагу.

На рис. 2.2 наведені результати дослідження зі страхування наземного транспорту (крім залізничного) з огляду 20-ти відібраних компаній за 2015-2017рр. Аналіз (Дод. Д табл. Д.1, Д.2) показав, що аналогічно з попереднім видом страхування спостерігається укрупнення ринку, великі СК у 2015 році

мали питому вагу 60%, а у 2017 – вже 68%, кількість середніх компаній коливається хоча їх питома вага має тенденцію до зниження.

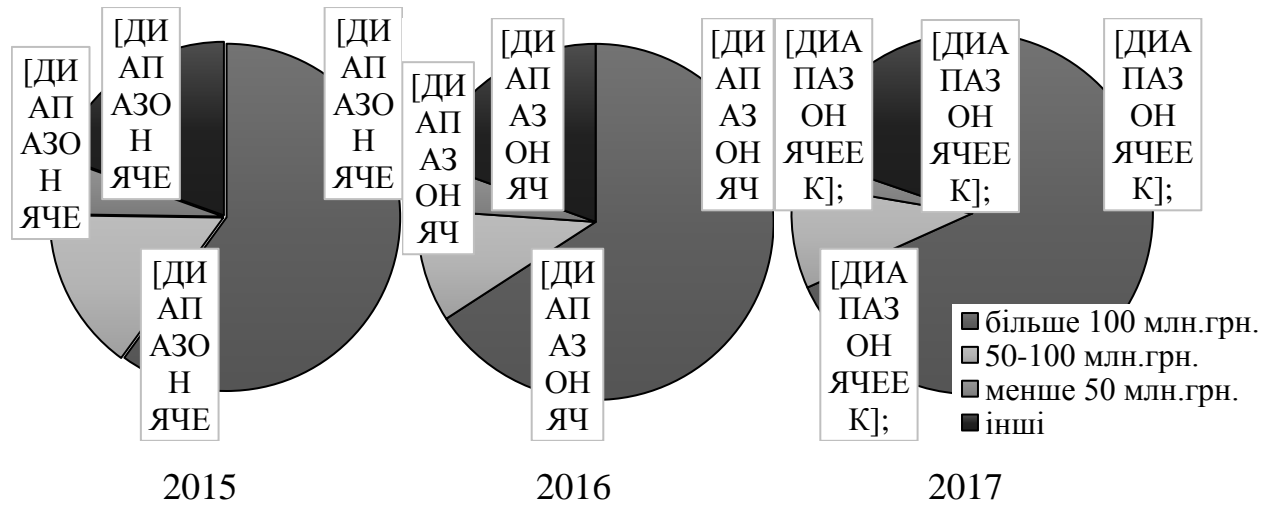

Рис. 2.2 – Кількість (перший показник) та доля страхових компаній за об'ємом страхових премій зі страхування наземного транспорту (крім залізничного) за 2015-2017рр.

Рис. 2.3 демонструє зміни в структурі СК зі страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ за 2015-2017рр., аналіз та відібрані компанії наведені в дод. Е табл. Е.1, Е.2. За даним видом страхування найбільшу частку займають інші страхові компанії, які у 2015 році займали більше 70%, а у 2017 році показник зменшився і склав 60%.

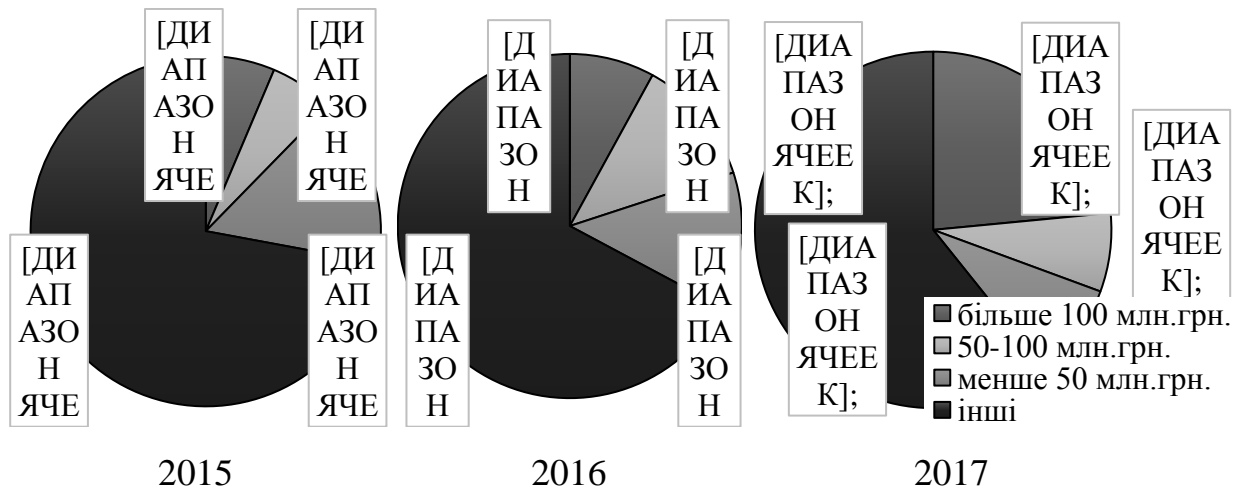

Рис. 2.3 – Кількість (перший показник) та доля страхових компаній за об'ємом страхових премій зі страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ за 2015-2017рр.

Отже, для ТОП 20 компаній цей вид діяльності не є провідним хоча за аналізований період кількість великих компаній в структурі збільшилась від 1 до 3 і у 2017 році займала 23,48% ринку. Кількість малих компаній зменшилась з 17 до 14 і займає 8,64% у 2017 році. Середні компанії можна вважати перехідним етапом від малих до великих тому їх кількість залишається приблизно на одному й тому ж рівні.

Щодо аналізу СК зі страхування майна з огляду 20-ти відібраних компаній (рис. 2.4) за 2015-2017рр. (Дод. Ж табл. Ж.1, Ж.2) то аналогічно з попереднім видом страхування левову частку займають інші страхові компанії і їх частка з 2015р. по 2017р. скоротилась лише на 7%. В свою чергу значно збільшилась питома вага великих компаній і їх кількість зросла на 3 компанії. Частка та кількість дрібних компаній скоротилась, але не значно.

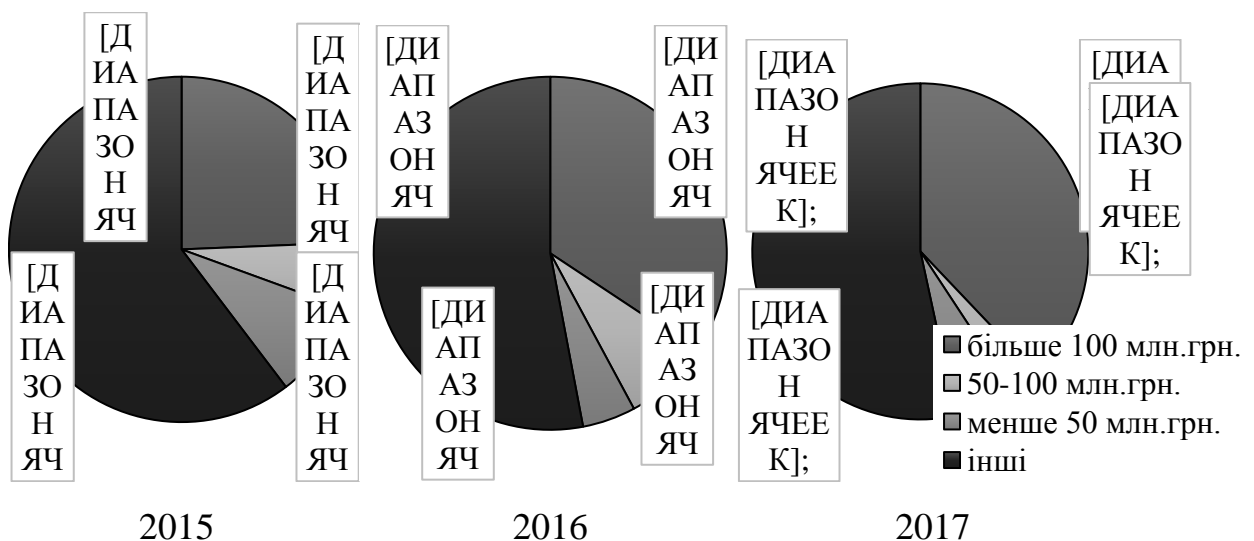

Рис. 2.4 – Кількість (перший показник) та доля страхових компаній за об'ємом страхових премій зі страхування майна за 2015-2017рр.

На рис. 2.5 наведено результати розрахунків (Дод. З табл. 3.1, 3.2) з обов'язкового виду страхування, який був обраний для аналізу – страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів з огляду 20-ти відібраних компаній за 2015-2017рр. Ми бачимо, що основну частку премій поділяють між собою великі та інші страхові компанії (у 2017р. показники взагалі майже однакові). Кількість середніх компаній має тенденцію до зниження, їх питома вага скоротилась майже на 7% за аналізований період.

Цікавим фактом є то, що починаючи з 2016 року відсутні малі страхові компанії і судячи з результатів аналізу 1 компанія перейшла в ранг великих, а друга – середніх.

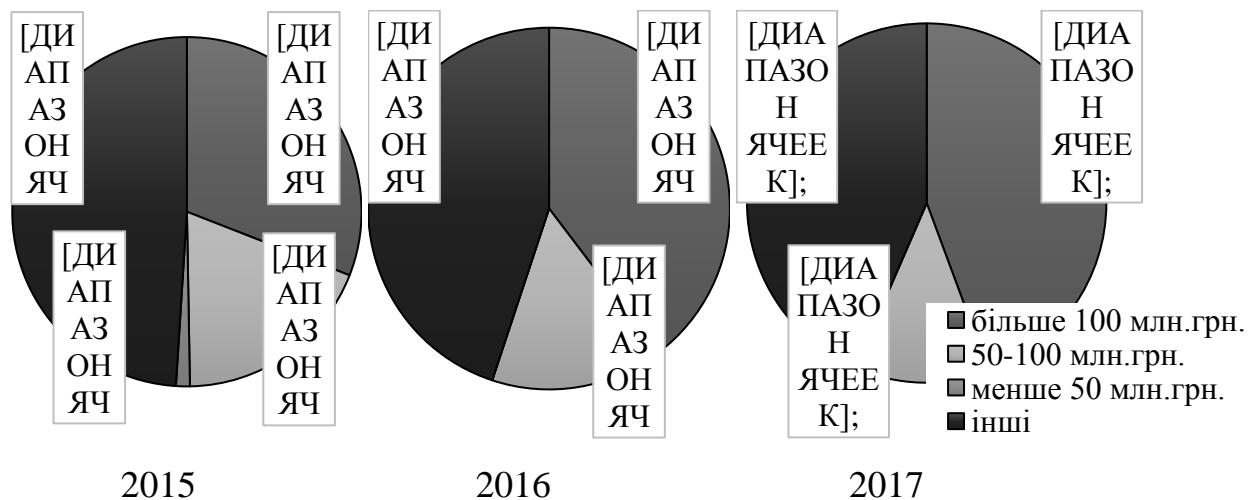

Рис. 2.5 – Кількість (перший показник) та доля страхових компаній за об'ємом страхових премій з обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів за 2015-2017рр.

Отже, страховий ринок України має тенденцію до укрупнення, а відповідно і до монополізації. На даний момент він оцінюється як конкурентоспроможний, але потребує регулярного аналізу з метою запобігання не контрольованих ситуацій в майбутньому, адже показує стрімкі тенденції до збільшення великих страховиків на ринку.

2.2 Аналіз ринкової концентрації

Страховий ринок, як і будь-який сектор економіки, безпосередньо пов'язаний з боротьбою за ринкові позиції і досягнуті прибутки. Оцінку концентрації страхового ринку слід проводити шляхом аналізу мікроекономічних, галузевих, регуляторних та макроекономічних аспектів.

Цю задачу можна вирішити лише на базі комплексного системного аналізу показників діяльності страхових компаній на вітчизняному ринку, що включає розрахунок та виявлення тенденцій по показниках концентрації та

монополізації страхового ринку. Важливим також є дослідження ряду методів, що використовуються страховими компаніями, для збереження чи покращення своєї конкурентоспроможності [26].

Економічна концентрація, під якою розуміють реальну можливість здійснення вирішального впливу однієї або кількох пов'язаних юридичних (фізичних) осіб на господарську діяльність інших суб'єктів господарювання чи їх частин [3].

Коефіцієнт ринкової концентрації призначений для відображення сукупної частки на ринку певної кількості компаній (найбільших учасників ринку за обсягами оборотів). Якщо цей показник наближується до 100, то ринок вважається монополізованим, якщо ж він не на багато вищий від 0, то ринок можна вважати конкурентним. Рівень конкуренції впливає на поведінку суб'єктів ринку: чим вищий рівень конкуренції, тим більше вони залежать одне від одного [10].

Коефіцієнт концентрації (2.1) дорівнює сумі відповідних питомих часток валових премій страховиків, розрахунок проводився за кожним обраним видом страхування за ТОП 20 компаніями за 2015-2017рр. за даними Форіншурер: страхування [32].

$$CR(m) = \sum_{k=1}^m O_k, \quad (2.1)$$

де $CR(m)$ – коефіцієнт концентрації m найбільших учасників ринку;

O_k – частка великого учасника ринку;

m – кількість учасників.

Виходячи з розрахунків наведених в табл. 2.1 можемо зробити висновок, що майже в усіх аналізованих видах страхування ТОП 20 компаній займають більше 50% ринку і тенденція є до збільшення їх ваги.

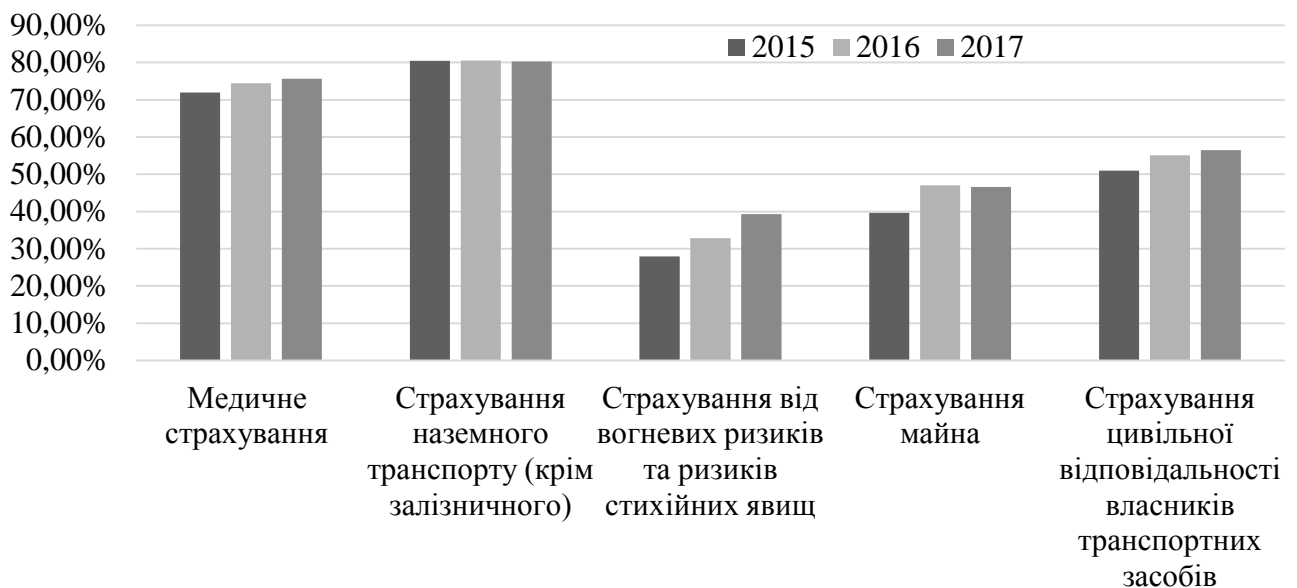
Результати розрахунків для наочності представлені на рис. 2.6. Таким чином видно, що кожний обраний вид, окрім страхування наземного

транспорту (крім залізничного), має тенденцію до зростання і вона є більш-менш пропорційною.

Таблиця 2.1

Значення показника ринкової конкуренції за обраними видами страхування за 2015-2017рр.

Вид страхування/Рік	2015	2016	2017
Медичне страхування	71,94%	74,44%	75,63%
Страхування наземного транспорту (крім залізничного)	80,48%	80,52%	80,25%
Страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	27,92%	32,80%	39,25%
Страхування майна	39,67%	47,02%	46,61%
Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів	51,01%	55,09%	56,51%

*Сформовано автором на основі попередніх розрахунків

Рис. 2.6 – Аналіз ринкової конкуренції за обраними видами страхування за 2015-2017рр.

Фурман В.М. підкреслює, що за законодавством Євросоюзу найбільш безпечною є ситуація, за якої в галузі діють десять і більше конкурентів, причому питома вага одного з них не повинна перевищувати 31% загального обсягу наданих страхових послуг; двох – понад 44%, трьох – 54%, чотирьох – 64%. Якщо таке співвідношення порушується, держава вдається до

економічних санкцій, а отже обмежує присутність відповідних страховиків на ринку [33].

За даними дод. В-3 табл. В2, Д2, Е2, Ж2, З2 видно, що в Україні за аналізований період співвідношення яке описано вище не порушувалось за жодним видом страхування, що характеризує дану ситуацію як найбільш безпечну для страхового ринку.

Другий показник – індекс Герфіндаля-Гіршмана (Херфіндаля-Хіршмана). На даний момент думки науковців розділилися і велика кількість, такі як Шірінян Л. В. [34], Гаманкова О.О. [10], Бойко Л. О. [7], Временко Л. В. [9] та ін. використовують назву індекса як Герфіндаля-Гіршмана, але, наприклад, НБУ [24] в своїх виданнях визначає його як індекс Херфіндаля-Хіршмана. З огляду англійської алітерації це абсолютно вірно, але беручи до уваги, що Альберт Отто Гіршман народився в Берліні (Німеччина), то його прізвище має починатися з літери «Г», але він пів життя прожив в США і наукове визнання здобув саме там і тому можемо припустити, що саме через це деякі науковці визначають його прізвище як Хіршман.

В роботі будемо притримуватись думки, що коректна назва – індекс Герфіндаля-Гіршмана (2.2) – показує вплив великих компаній на стан ринку. На відміну від попереднього показника він характеризує не частку ринку, котра контролюється декількома найбільшими компаніями, а розподіл ринкової влади між усіма суб'єктами даного ринку [10].

$$ННІ = \sum_{k=1}^m O_k^2, \quad (2.2)$$

де ННІ – індекс Герфіндаля-Гіршмана;

O_k – частка k-го великого учасника ринку;

m – кількість великих учасників.

Для оцінки рівня концентрації використовують діапазони [10]:

- 1) $ННІ < 1000$ – ринок оцінюється як неконцентрований;
- 2) $1000 < ННІ < 1800$ – ринок оцінюється як помірно концентрований;

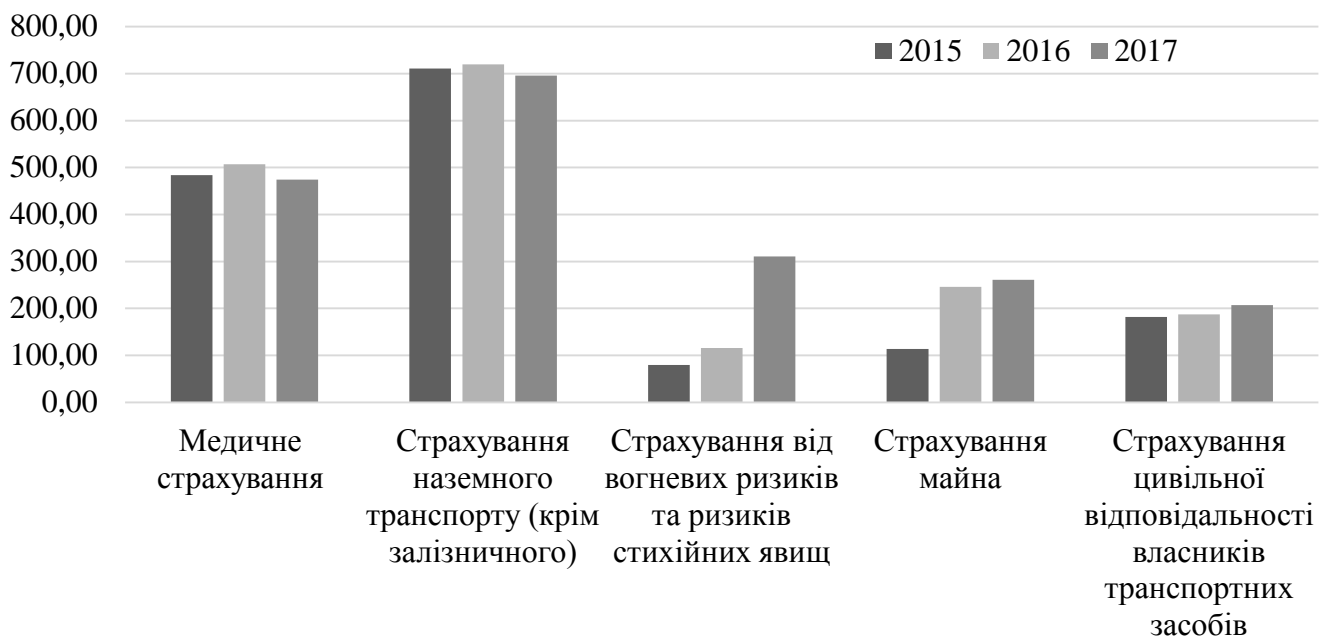
3) $HHI > 1800$ – ринок оцінюється як висококонцентрований.

На основі розрахунків (табл. 2.2 та рис. 2.7) можемо зробити висновок, що протягом 2015-2017 рр. в Україні за медичним страхуванням та страхуванням наземного транспорту (крім залізничного) ринок оцінюється як помірно концентрований, а за рештою видів – високо концентрований. Важливо зауважити, що показники мають тенденцію до зниження.

Таблиця 2.2

Значення індекса Герфіндаля-Гіршмана за обраними видами страхування за 2015-2017рр.

Вид страхування/Рік	2015	2016	2017
Медичне страхування	483,56	507,36	474,07
Страховання наземного транспорту (крім залізничного)	710,59	719,41	695,61
Страховання від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	79,51	115,48	310,74
Страховання майна	113,82	246,03	261,17
Страховання цивільної відповідальності власників транспортних засобів	182,01	187,51	206,96

*Сформовано автором на основі попередніх розрахунків

Рис. 2.7 – Аналіз значення індекса Герфіндаля-Гіршмана за обраними видами страхування за 2015-2017рр.

Отже, загалом страховий ринок України є концентрованим про, що свідчать вищезазначені розрахунки. Так як з більше ніж 250 діючих компаній з ризикових видів страхування більше 50% питомої ваги мають ТОП 20 компаній і цей показник зростає, а також значення індекса Герфіндаля-Гіршмана показав, що ринок висококонцентрований, то це питання потребує подальшого дослідження та пропозицій щодо вдосконалення такого становища.

РОЗДІЛ 3

ПІДТРИМКА КОНКУРЕНЦІЇ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ З ОГЛЯДУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Для якісного порівняння страхової компанії та визначення її місця на страховому ринку доцільно використовувати рейтинги. В Україні, на жаль, відсутні подібні рейтингові списки, які надавали б повну інформацію, яка б дозволяла проаналізувати надійність та конкурентоспроможність обраної компанії. Відсутність рейтингів перш за все пов'язана з відсутністю компаній, які б займалися даною діяльністю в Україні, а послуги іноземних організацій є занадто дорогими для національних страховиків. Єдиний портал, який оприлюднює хоча б якусь інформацію це Форіншурер: страхування, але це просте ранжування і тільки тих компаній, які добровільно надали свої дані.

В Україні поки що не існує таких рейтингів, які б адекватно оцінювали діяльність страхових компаній України. Звітність про фінансові результати, що публікується страховиками України, не дає клієнтам і інвесторам достатньо повної інформації ні про фінансову стійкість, ні про платоспроможність страховика [35].

Досвід зарубіжних країн показує, що адекватна оцінка стану страхового ринку можлива лише при наявності декількох незалежних рейтингів. Загально відомими рейтинговими агентствами є такі, як Standard & Poor's, A. M. Best, Duff & Phelps, Moody's та Weiss Research. Кожний з рейтингів цих агентств складається за унікальною методикою [18].

Не зменшуючи важливість рейтингів, треба зауважити, що рейтинг не вимірює конкретну величину ризику банкрутства страхової компанії, не є кількісним прогнозом його ймовірності. Рейтинг – це лише порівняльна оцінка рівнів ризику по різних страховим компаніям, спосіб зіставлення їх між собою за величинами показників, обраних як характерних. Рейтинг не вимірює абсолютну фінансову стійкість, платоспроможність, надійність компанії, не дає повної оцінки майбутнього фінансового стану страховика. Але рейтинг оцінює

відносну фінансову безпеку страхувальників, які уклали договір із страховиком, і є зручним інструментом для диференціації кредитної якості страхових компаній [17].

Таким чином, якщо вирішити проблему з відсутністю належних рейтингових організацій в Україні, це надало б можливості більш ефективно розвивати фінансовий ринок загалом, а зокрема і страховий. Рейтинг дозволить яскраво демонструвати платоспроможність кожного страховика України.

У процесі здійснення аналізу монополізації та концентрації страхового ринку визначено, що показники концентрації обчислюються за різними методиками: за законодавством Євросоюзу – питома вага одного страховика не повинна перевищувати 31% загального обсягу наданих страхових послуг; двох – понад 44%, трьох – 54%, чотирьох – 64%. Антимонопольне законодавство України передбачає контроль за концентрацією, якщо одна організація має більше 35% у сукупній частки на ринку, трьох – не більше 50 % і п'яти суб'єктів – перевищує 70 %. Показники концентрації, що обчислюються Нацкомфінпослуг, для компаній, які здійснюють види страхування інші, ніж страхування життя, стосуються перших 10 і перших 50 компаній.

За Угодою про асоціацію з ЄС Україна зобов'язалась суттєво змінити законодавство про фінансові послуги, щоб наблизити українське регулювання фінансових послуг до регулювання, прийнятого в ЄС. Це першочергово стосується страховиків, кредитних установ, надавачів платіжних послуг, а також банківських, страхових та інших фінансових груп. У тих сегментах ринку, де не існує відповідних загальноєвропейських стандартів, будуть запроваджені національні стандарти з урахуванням міжнародного досвіду [21].

Отже, для усунення протиріч у визначенні ринкової концентрації, є сенс розробки Нацкомфінпослуг єдиної методики для обчислення показників концентрації.

Ще однією важливою проблемою є обчислення індексу Герфіндаля-Гіршмана. Так Нацкомфінпослуг [23] надає інформацію про стан і розвиток страхового ринку України де зазначає, що по ринку ризикових видів

страхування у 2017 році Індекс Герфіндаля – Гіршмана (ННІ) становив 305,27, у 2016 році – 280,74, а у 2015 – 232,72. Якщо порівняти дані значення з розрахованими показниками у науковій роботі то відслідковується подібна тенденція, але в розрахунках Нацкомфінпослуг відслідковується чітка тенденція до зниження показника, де враховуються всі види ризикового страхування, а розрахунок за обраними видами страхування який наведений у табл. 2.2, демонструє зниження концентрації ринку за певними видами страхування.

Таким чином, обчислення показників ринкової концентрації загалом по галузям страхування (життя та страхування інше, ніж страхування життя), не надають достовірної інформації щодо дотримання страховиками антимонопольного законодавства. Для більш повного розуміння ринкової концентрації слід обчислювати показники не в цілому по ринку страхування, а за окремими його видами.

Крім того, найсуттєвішим бар'єром для вступу потенційних конкурентів на ринок добровільного страхування окремих видів страхування є міжнародні стандартні умови, якими передбачено наявність на відповідному ринку одного національного страховика. Так, наприклад, Антимонопольний комітет України 30 серпня 2018 року оштрафував ПрАТ «Страхова компанія «Перша» на суму 3,66 млн грн. за зловживання монополією на ринку добровільного страхування цивільної відповідальності міжнародних автоперевізників – користувачів книжок Міжнародних дорожніх перевезень (МДП). Відповідно до Митної конвенції про міжнародні перевезення із застосуванням книжки МДП, таку книжку повинен мати кожен міжнародний перевізник. В Україні їх уповноважена видавати лише Асоціація міжнародних автомобільних перевізників України (АсМАПУ), котра представляє українських перевізників у Міжнародному союзі автомобільного транспорту і системі МДП. Цивільна відповідальність страхується одночасно з оформленням книжки.

У 2007 році конкурс АсМАПУ на страховика цивільної відповідальності власників книжок МДП виграла «СК «Перша». Тому з 2009 року вона займає

монополні 100% цього ринку, самостійно встановлюючи ціну, умови та спосіб надання послуг [29].

У 2015 році між «СК «Перша» і перевізниками з'явився посередник – ТОВ «Сервіс АсМАП Україна», заснований АсМАПУ. Відтоді й до кінця 2016 року укласти договір страхування цивільної відповідальності користувача книжки МДП можна було тільки з посередником, причому лише в Києві. Майже відразу після початку антимонопольного розслідування «СК «Перша» 1 січня 2017 року сама припинила порушення, знову почавши укладати прямі договори страхування з перевізниками без участі посередника. При цьому тариф упав на 10%, що представник страхової компанії пояснив удосконаленням «єдиного вікна», а не виключенням зайвого посередника із ланцюга надання послуг.

Зазначимо, що інші страхові компанії, незважаючи на наявність у них ліцензії на право здійснення добровільного страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту (включаючи відповідальність перевізників), не мають доступу до системи МДП, а перевізники у свою чергу не мають можливості вибору серед інших страхових компаній для укладення договорів добровільного страхування.

Отже, як слушно зазначає Гаманкова О.О., вітчизняний ринок страхових послуг, незважаючи на велику кількість страхових компаній, є неконкурентним. Він був і залишається достатньо закритим ринком з огляду на можливість будь-якого страховика у будь-який момент увійти на ринок і розпочати на ньому свою активну діяльність [10].

Таким чином, основними передумовами недопущення монополізації, концентрації, укрупнення страхового ринку є ефективна державна політика щодо забезпечення економічної конкуренції, контролю за узгодженими діями і концентрацією. При цьому потрібен не просто захист конкуренції, а постійна її підтримка.

ВИСНОВКИ

У науковій роботі було детально проаналізовано поняття «конкуренція», яке є багатограним поняттям і має свій прояв в різних сферах діяльності. Під час світової фінансової кризи конкуренція набрала обертів і тому є важливою для аналізу та дослідження.

Також було розглянуто два варіанта класифікації конкуренції, другий варіант сформований автором на базі аналізу досліджень різних науковців, тому його можна вважати більш детальним і використовувати в подальших наукових доробках.

Страховий ринок України має тенденцію до укрупнення, а відповідно і до монополізації. Даний висновок був зроблений на основі авторського аналізу на базі європейського досвіду шляхом ранжування ТОП 20 страхових компаній на великі, середні, малі та інші. На даний момент він оцінюється як конкурентоспроможний, але потребує регулярного аналізу з метою запобігання не контрольованих ситуацій в майбутньому, адже показує стрімкі тенденції до збільшення кількості великих страховиків на ринку.

Загалом страховий ринок України є концентрованим про, що свідчать вищезазначені розрахунки. Так як з більше ніж 250 діючих компаній з ризикових видів страхування більше 50% питомої ваги мають ТОП 20 компаній і цей показник зростає, а також значення індекса Герфіндаля-Гіршмана показав, що ринок висококонцентрований, то це питання потребує подальшого дослідження та пропозицій щодо вдосконалення такого становища.

В умовах вітчизняного страхового ринку необхідно здійснювати ефективну державну політику шляхом ініціювання прийняття законопроектів, які забезпечать розвиток, підтримку, захист економічної конкуренції та змусять страховиків розвиватися, а споживачі відповідно отримують якісні страхові послуги за більш низьку ціну.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ажнюк, М. О. Основи економічної теорії: Навчальний посібник / М. О. Ажнюк, О. С. Передрій. – К.: Знання, 2008. – 365 с.
2. Азоев Г.Л. Конкуренция: анализ, стратегия и практика / Г.Л. Азоев. – М.: Центр экономики и маркетинга, 1996. – 208 с.
3. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник / В. Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2013. – 779 с.
4. Антонюк Л.Л. Инновационная конкурентоспособность Украины и ее регионов / Л.Л. Антонюк // Актуальные проблемы экономики. – 2003. – № 4. – С. 37-46.
5. Базилевич В.Д. Економічна теорія: Політекономія: Підручник 9-те вид., доп. / В.Д. Базилевич. – К., 2014. – 710 с.
6. Башнянин Г.І. Загальна економічна теорія; Спеціальна економічна теорія/ Г.І. Башнянин, П.Ю. Лазур, В.С. Медведєв. – К.: Ніка-Центр; Ельга, 2002. – 527 с. с.
7. Бойко Л. О. Ступінь монополізації страхового ринку України та його вплив на основні показники діяльності / Л. О. Бойко // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2011. – № 2. – С. 163-168.
8. Внукова Н.Н. Рейтинговые системы в управлении развитием национального страхового рынка в условиях интеграционных процессов / Н.Н. Внукова // Мир денег. – 2004. – №10. – С.58-59.
9. Временко Л. В. Конкуренція та монополізація у галузі недержавного обов'язкового страхування в Україні / Л.В. Временко, В.В. Мужилівський // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2013. – Вип. 135. – С. 8-11.
10. Гаманкова О.О. Ринок страхових послуг України: теорія, методологія, практика: монографія / О.О. Гаманкова. – К.: КНЕУ, 2009. – 283с.
11. Гориславець П. А. Інновації у сфері страхування / П. А. Гориславець, Л. А. Алешко // Проблеми формування та розвитку інноваційної

інфраструктури: європейський вектор – нові виклики та можливості [Електронний ресурс] : тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції, Львів, 14–16 травня 2015 року : до 50-річчя Інженерно-економічного факультету (Навчально-наукового інституту економіки і менеджменту) / Національний університет «Львівська політехніка» [та інші]. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2015. – С. 96–97.

12. Господарський кодекс України № 436-IV від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

13. Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка Т.2 И-О / под. Ред. И.А Бодуэна де Куртенэ. – СПб-М.: Издание Т-ва М.О. Вольф, 1905. – 1017с.

14. Дзюбик С.Д. Основи економічної теорії: Навчальний посібник / С.Д. Дзюбик, О.С. Ривак. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К.: Знання, 2014. – 423 с.

15. Єжова Л. Ф. Інформаційний маркетинг: Навч. Посібник / Л. Ф. Єжова. – К.: КНЕУ, 2002. – 560 с.

16. Зоря С.П. Особливості конкуренції на страховому ринку України / С.П. Зоря // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – №4(178). – С.274-279.

17. Иваницкий В. США нужны рейтинговые агентства в сфере страхования. А России? / В. Иваницкий, Ю. Браун-Грачева // Страховое дело. – № 3. – 2000. – С. 26-29.

18. Ивановская О. Ю. Рейтинговая оценка страховых компаний мировым рейтинговым агентством А. М. Best Company / О. Ю. Ивановская // Финансы. – № 2. – 2001. – С. 46-50.

19. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року: Постанова Правління Національного банку України № 391 від 18 червня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43352266>

20. Конкуренция-2018: что день грядущий нам готовит: Юрліга [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://jurliga.ligazakon.net/news/181152_konkurenciya-2018-cto-den-gryadushchiy-nam-gotovit
21. Майбутнє у регулюванні небанківського фінансового сектору: проект НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=80189428>
22. Маркс К. Ницета философии / К. Маркс, Ф. Энгельс. – М.: Государственное издательство политической литературы, 1955. – 638с.
23. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nfp.gov.ua/>
24. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123332
25. Никифоров А.Д. Управление качеством: учеб. пособие для вузов / А.Д.Никифоров. – М.: Дрофа, 2004. – 720 с.
26. Пономарьова О.Б. Аналіз конкурентоспроможності страхових компаній України / О.Б. Пономарьова, А.В. Перетятко, С.С. Дегтярьова // «Молодий вчений». – 2016. – № 12 (39). – С. 843-846
27. Портер М. Конкуренция : учеб. пособие / М. Портер; пер. с англ. – М.: Вильямс, 2000.– 495 с.
28. Про захист економічної конкуренції: Закон України № 2210-III від 11 січня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>
29. Про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та накладення штрафу: рішення антимонопольного комітету України: від 30 серпня 2018 р. № 426-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=144021&schema=main>

30. Фатхутдинов Р.А. Конкуентоспособность: экономика, стратегия, управление / Р.А. Фатхутдинов. – М.: ИНФРА, 2000. – 312 с.
31. Федоренко В. Г. Політична економія: Підручник 2-ге вид/ В.Г. Федоренко. – К.: Алерта, 2015. – 487 с.
32. Форіншурер: страхування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://forinsurer.com/>
33. Фурман В.М. Страхування: теоретичні засади та стратегія розвитку / В.М. Фурман. – К.: КНЕУ, 2005. – С.150-151.
34. Шірінян Л. В. Конкуентоспроможність страхового ринку України в сучасних умовах / Л. В. Шірінян, А. С. Шірінян // Економіка України. – 2011. – № 7. – С. 37-48.
35. Шірінян Л. В. Незалежний рейтинг ринку страхування в Україні / Л. В. Шірінян // Фінанси України. – 2005. – № 11. – С. 118–125.
36. Шумпетер Й. Большая советская энциклопедия / Й. Шумпетер, К. Б. Козлова. – М. : Советская энциклопедия, 1978. – 30 т.
37. Шумпетер Й. Теория экономического развития (исследование предпринимательской прибыли, капитала,кредита, процента и цикла конъюнктуры) / Й. Шумпетер. – М.: Прогресс, 1982. – 456 с.
38. Юданов А.Ю. Конкуентция: теория и практика / А.Ю. Юданов. – 3-е изд., доп. и испр. – М.: ГНОМ и Д, 2001. – 304 с.
39. Юрчишена Л.В. Політична економія: навчальний посібник / Л.В. Юрчишена. – Вінниця: ВФЕУ. – 2014. – 341 с.
40. Marshall A. Principles of Economics / A. Marshall. – London: Macmillan and Co., Ltd., 1920. – p. 577.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Аналіз показників діяльності з видів добровільного страхування, інших, ніж страхування життя за 2013 – 2017рр.

Показник / рік	2017		2016		2015		2014		2013	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%
Колонка: Всього:	34 236 098,6		26 769 814,5		22 627 049,1		20 772 025,0		22 521 956,4	
Колонка: Страхування від нещасних випадків	1 308 532,2	3,82%	837 123,6	3,13%	535 530,6	2,37%	963 341,5	4,64%	1 431 348,5	6,36%
Колонка: Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	2 881 338,9	8,42%	2 355 487,0	8,80%	1 929 226,6	8,53%	1 625 393,0	7,82%	1 487 545,1	6,60%
Колонка: Страхування здоров'я на випадок хвороби	405 103,2	1,18%	292 608,7	1,09%	269 458,7	1,19%	308 250,3	1,48%	373 585,3	1,66%
Колонка: Страхування залізничного транспорту	227 354,0	0,66%	98 384,7	0,37%	67 437,5	0,30%	52 486,5	0,25%	74 930,1	0,33%
Колонка: Страхування наземного транспорту (крім залізничного)	5 570 077,9	16,27%	4 603 990,7	17,20%	3 827 337,4	16,91%	3 410 721,3	16,42%	3 735 215,0	16,58%
Колонка: Страхування повітряного транспорту	52 410,6	0,15%	21 737,3	0,08%	16 499,0	0,07%	11 391,0	0,05%	17 116,1	0,08%
Колонка: Страхування водного транспорту (морського внутрішнього та інших видів водного транспорту)	28 029,8	0,08%	25 555,5	0,10%	19 692,5	0,09%	22 643,7	0,11%	24 633,2	0,11%
Колонка: Страхування вантажів та багажу (вантажобагажу)	4 686 669,7	13,69%	4 374 589,6	16,34%	3 555 355,5	15,71%	1 841 996,8	8,87%	1 523 356,3	6,76%
Колонка: Страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	3 598 071,4	10,51%	2 551 903,1	9,53%	1 977 568,0	8,74%	2 307 879,7	11,11%	2 780 413,1	12,35%
Колонка: Страхування майна (іншого, ніж передбачено пунктами 7-12)	5 098 890,5	14,89%	4 142 381,1	15,47%	3 486 249,0	15,41%	3 205 289,8	15,43%	3 769 165,4	16,74%
Колонка: Страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту (включаючи відповідальність перевізника)	292 864,3	0,86%	217 455,6	0,81%	213 156,6	0,94%	133 097,4	0,64%	110 008,5	0,49%
Колонка: Страхування відповідальності власників повітряного транспорту (включаючи відповідальність перевізника)	29 480,3	0,09%	20 725,6	0,08%	11 558,0	0,05%	2 692,8	0,01%	614,0	0,00%
Колонка: Страхування відповідальності власників водного транспорту (включаючи відповідальність перевізника)	7 252,6	0,02%	4 060,2	0,02%	6 425,2	0,03%	6 695,1	0,03%	5 654,5	0,03%
Колонка: Страхування відповідальності перед третіми особами (іншої, ніж передбачена пунктами 12 - 14 цієї статті)	2 925 016,0	8,54%	2 093 925,8	7,82%	2 059 626,3	9,10%	1 439 921,8	6,93%	1 817 221,4	8,07%
Колонка: Страхування кредитів (у тому числі відповідальності позичальника за непогашення кредиту)	364 992,4	1,07%	531 013,9	1,98%	348 714,8	1,54%	684 703,3	3,30%	1 025 986,7	4,56%
Колонка: Страхування інвестицій	14,1	0,00%	24,4	0,00%	19,7	0,00%	10,1	0,00%	12 168,6	0,05%
Колонка: Страхування фінансових ризиків	5 594 384,2	16,34%	3 596 717,7	13,44%	3 598 590,9	15,90%	4 339 894,7	20,89%	3 857 552,0	17,13%
Колонка: Страхування судових витрат	0,3	0,00%	0,7	0,00%	4,3	0,00%	2 730,1	0,01%	9,1	0,00%

Продовження табл. А.1

Колонка: Страхування виданих гарантій (порук) та прийнятих гарантій	815,8	0,00%	106,3	0,00%	6 515,8	0,03%	80 836,9	0,39%	140 775,8	0,63%
Колонка: Страхування медичних витрат	890 956,9	2,60%	726 991,6	2,72%	490 747,4	2,17%	332 049,0	1,60%	334 657,6	1,49%
Колонка: Страхування цивільно-правової відповідальності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора) за шкоду, яку може бути завдано у зв'язку з виконанням його обов'язків	174,2	0,00%	110,1	0,00%	56,6	0,00%	0,0	0,00%	0,0	0,00%
Колонка: Страхування сільськогосподарської продукції	273 669,3	0,80%	274 921,3	1,03%	207 278,6	0,92%	0,0	0,00%	0,0	0,00%

*Складено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Додаток Б

Таблиця Б.1

Аналіз показників діяльності з видів обов'язкового страхування за
2013 – 2017рр.

Показник / рік	2017		2016		2015		2014		2013	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%
Колонка: Усього:	6 281 996,4		5 644 330,8		4 922 375,1		3 835 480,26		3 663 216,1	
Колонка: Медичне страхування	0,0	0,00%	0,1	0,00%	0,0	0,00%	333,90	0,01%	4,3	0,00%
Колонка: Особисте страхування медичних і фармацевтичних працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Держ. бюджету України) на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини при виконанні ними службових обов'язків	140,1	0,00%	107,2	0,00%	106,9	0,00%	139,60	0,00%	103,5	0,00%
Колонка: Особисте страхування працівників відомчої (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) та сільської пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд)	64 430,8	1,03%	79 239,7	1,40%	61 468,4	1,25%	59 503,78	1,55%	93 850,4	2,56%
Колонка: Страхування спортсменів вищих категорій	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,00	0,00%	0,2	0,00%
Колонка: Страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини	241,1	0,00%	154,4	0,00%	96,2	0,00%	163,10	0,00%	125,3	0,00%
Колонка: Особисте страхування від нещасних випадків на транспорті	86 152,7	1,37%	85 347,5	1,51%	73 509,9	1,49%	120 901,09	3,15%	174 524,8	4,76%
Колонка: Авіаційне страхування цивільної авіації	764 311,4	12,17%	501 059,3	8,88%	448 998,2	9,12%	276 707,75	7,21%	238 872,8	6,52%
Колонка: Страхування відповідальності морського перевізника та виконавця робіт, пов'язаних із обслуговуванням морського транспорту, щодо відшкодування збитків, завданих пасажиром, багажу, пошти, вантажу, іншим користувачам морського транспорту та третім особам	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,04	0,00%	0,0	0,00%
Колонка: Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за внутрішніми договорами)	3 745 311,6	59,62%	3 468 072,7	61,44%	3 028 515,7	61,53%	2 554 823,12	66,61%	2 505 774,4	68,40%
Колонка: Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за міжнародними договорами)	1 297 630,2	20,66%	1 205 447,6	21,36%	1 015 726,6	20,63%	594 431,38	15,50%	428 336,7	11,69%

Продовження табл. Б.1

Колонка: Страхування засобів водного транспорту	0,0	0,00%	52,4	0,00%	100,0	0,00%	0,01	0,00%	0,0	0,00%
Колонка: Страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту	197 294,5	3,14%	188 827,8	3,35%	182 465,6	3,71%	1,30	0,00%	0,0	0,00%
Колонка: Страхування працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України), які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, в тому числі здійснюють догляд за особами, які страждають на психічні розлади	555,0	0,01%	0,1	0,00%	0,0	0,00%	106 898,09	2,79%	76 290,2	2,08%
Колонка: Страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного та санітарно-епідеміологічного характеру	27 716,6	0,44%	28 957,0	0,51%	21 469,7	0,44%	0,00	0,00%	0,0	0,00%
Колонка: Страхування цивільної відповідальності інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, за угодою про розподіл продукції, якщо інше не передбачено такою угодою	0,0	0,00%	0,0	0,00%	3 786,3	0,08%	29 363,77	0,77%	36 140,2	0,99%
Колонка: Страхування майнових ризиків за угодою про розподіл продукції у випадках, передбачених Законом України "Про угоди про розподіл продукції"	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,00	0,00%	0,0	0,00%
Колонка: Страхування фінансової відповідальності, життя і здоров'я тимчасового адміністратора та ліквідатора фінансової установи та працівників центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,00	0,00%	0,0	0,00%
Колонка: Страхування майнових ризиків при промисловій розробці родовищ нафти і газу у випадках, передбачених Законом України "Про нафту і газ"	2 175,1	0,03%	4 634,6	0,08%	1 012,2	0,02%	0,00	0,00%	0,0	0,00%

Продовження табл. Б.1

Колонка: Страхування медичних та інших працівників держ. і комун. закладів охорони здоров'я та держ. наук. установ (крім тих, які працюють в устан. і організ., що фінанс. з Держ. бюджету України) на випадок захворюєв. на інфекційні хвороби, пов'язаного з викон. ними проф. обов'язків в умовах підвищеного ризику зараження збудниками інфекц. хвороб	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,0	0,00%	150,00	0,00%	0,0	0,00%
Колонка: Страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів	45,6	0,00%	46,6	0,00%	20,0	0,00%	0,00	0,00%	0,0	0,00%
Колонка: Страхування об'єктів космічної діяльності (наземна інфраструктура), перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням Національного космічного агентства України	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,0	0,00%	32,80	0,00%	61,9	0,00%
Колонка: Страхування цивільної відповідальності суб'єктів космічної діяльності	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,00	0,00%	0,0	0,00%
Колонка: Страхування об'єктів космічної діяльності (космічна інфраструктура), які є власністю України, щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі	0,0	0,00%	-1 932,6	-0,03%	0,0	0,00%	0,00	0,00%	0,0	0,00%
Колонка: Страхування відповідальності щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі	169,4	0,00%	-143,0	0,00%	224,4	0,00%	0,00	0,00%	0,0	0,00%
Колонка: Страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів	30 298,0	0,48%	27 787,3	0,49%	27 415,6	0,56%	16,00	0,00%	604,0	0,02%

Продовження табл. Б.1

Колонка: Страхування професійної відповідальності осіб, діяльність яких може заподіяти шкоду третім особам, за переліком, встановленим Кабінетом Міністрів України	10,6	0,00%	14,3	0,00%	17,4	0,00%	4,00	0,00%	0,0	0,00%
Колонка: Страхування відповідальності власників собак (за переліком порід, визначених Кабінетом Міністрів України) щодо шкоди, яка може бути заподіяна третім особам	950,2	0,02%	800,9	0,01%	1 188,9	0,02%	39 184,96	1,02%	47 866,6	1,31%
Колонка: Страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї	7 585,4	0,12%	7 317,9	0,13%	8 563,5	0,17%	0,00	0,00%	0,0	0,00%
Колонка: Страхування тварин на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нечасних випадків у випадках та згідно з переліком тварин, встановленими Кабінетом Міністрів України	0,0	0,00%	34,5	0,00%	36,6	0,00%	23,45	0,00%	23,5	0,00%
Колонка: Страхування відповідальності суб'єктів туристичної діяльності за шкоду, заподіяну життю чи здоров'ю туриста або його майну	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,0	0,00%	8 680,59	0,23%	7 167,6	0,20%
Колонка: Страхування відповідальності морського судновласника	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,0	0,00%	59,30	0,00%	53,9	0,00%
Колонка: Страхування ліній електропередач та перетворюючого обладнання передавачів електроенергії від пошкодження внаслідок впливу стихійних лих або техногенних катастроф та від протиправних дій третіх осіб	15,3	0,00%	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,00	0,00%	0,0	0,00%
Колонка: Страхування відповідальності виробників (постачальників) продукції тваринного походження, ветеринарних препаратів, субстанцій за шкоду, заподіяну третім особам	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,00	0,00%	0,0	0,00%
Колонка: Страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування	48 637,3	0,77%	42 325,4	0,75%	45 408,7	0,92%	0,00	0,00%	0,0	0,00%
Колонка: Страхування майна, переданого у концесію	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,00	0,00%	0,0	0,00%

Продовження табл. Б.1

Колонка: Страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю або здоров'ю людей під час зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів	0,5	0,00%	2,0	0,00%	-69,5	0,00%	44 062,22	1,15%	53 415,7	1,46%
Колонка: Страхування цивільної відповідальності суб'єкта господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам унаслідок проведення вибухових робіт	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,00	0,00%	0,0	0,00%
Колонка: Страхування майнових ризиків користувача надр під час дослідно-промислового і промислового видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ	460,0	0,01%	203,0	0,00%	17,0	0,00%	0,00	0,00%	0,0	0,00%
Колонка: Страхування життя і здоров'я волонтерів на період надання волонтерської допомоги	10,4	0,00%	0,8	0,00%	0,0	0,00%	0,00	0,00%	0,0	0,00%
Колонка: Страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса	7 854,6	0,13%	5 973,4	0,11%	2 296,9	0,05%	0,00	0,00%	0,0	0,00%
Колонка: Страхування ризику невиконання зобов'язань у разі неплатоспроможності та/або банкрутства оператора державних лотерей	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,0	0,00%	0,00	0,00%	0,0	0,00%

*Складено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Додаток В

Таблиця В.1

Страхові компанії, які впроваджують медичне страхування, які були обрані для аналізу

Страхова компанія/рік	2015	2016	2017
ПРОВІДНА	241 069,00	288 759,00	358 849,00
НАФТОГАЗСТРАХ	206 942,20	241 523,00	252 350,00
УНІКА	155 336,40	175 681,00	226 414,70
АХА СТРАХУВАННЯ	122 040,00	181 798,00	205 470,00
РЗУ УКРАЇНА	98 585,10	128 832,00	154 635,60
ІНГО УКРАЇНА	94 050,30	125 498,00	133 175,80
КРАЇНА	46 837,00	92 910,00	131 265,00
АЛЬФА СТРАХУВАННЯ	53 675,90	132 969,00	124 664,90
УКРАЇНСЬКА СТРАХОВА ГРУПА	75 165,80	88 497,00	96 007,50
КРЕМІНЬ	14 022,30	21 869,00	69 682,50
ТАС СГ	44 319,40	40 493,00	58 208,90
UPSK	51 741,00	51 875,00	54 546,00
АСКА	24 989,40	17 681,00	52 891,00
ДІМ СТРАХУВАННЯ	56 439,50	22 832,00	46 412,90
ТЕКОМ	17 801,10	29 471,00	44 716,20
ВУСО	25 813,10	25 312,00	38 754,80
МОТОР-ГАРАНТ	19 053,10	21 894,00	37 120,50
КИЇВСЬКИЙ СТРАХОВИЙ ДІМ	1 821,10	7 531,00	34 068,30
УНІВЕРСАЛЬНА	18 411,40	27 242,00	30 361,60
МЕГА-ПОЛІС	19 763,20	30 766,00	29 576,50
Інші	541 350,28	602 053,99	702 167,24
Всього	1 929 226,58	2 355 486,99	2 881 338,94

*Складено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Питома вага кожної страхової компанії в розрізі валових страхових премій з медичного страхуванням за 2015-2017рр.

Страхова компанія/рік	2015		2016		2017	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%
ПРОВІДНА	241 069,00	12,50%	288 759,00	12,26%	358 849,00	12,45%
НАФТОГАЗСТРАХ	206 942,20	10,73%	241 523,00	10,25%	252 350,00	8,76%
УНІКА	155 336,40	8,05%	175 681,00	7,46%	226 414,70	7,86%
АХА СТРАХУВАННЯ	122 040,00	6,33%	181 798,00	7,72%	205 470,00	7,13%
PZU УКРАЇНА	98 585,10	5,11%	128 832,00	5,47%	154 635,60	5,37%
ІНГО УКРАЇНА	94 050,30	4,88%	125 498,00	5,33%	133 175,80	4,62%
КРАЇНА	46 837,00	2,43%	92 910,00	3,94%	131 265,00	4,56%
АЛЬФА СТРАХУВАННЯ	53 675,90	2,78%	132 969,00	5,65%	124 664,90	4,33%
УКРАЇНСЬКА СТРАХОВА ГРУПА	75 165,80	3,90%	88 497,00	3,76%	96 007,50	3,33%
КРЕМІНЬ	14 022,30	0,73%	21 869,00	0,93%	69 682,50	2,42%
ТАС СГ	44 319,40	2,30%	40 493,00	1,72%	58 208,90	2,02%
UPSK	51 741,00	2,68%	51 875,00	2,20%	54 546,00	1,89%
АСКА	24 989,40	1,30%	17 681,00	0,75%	52 891,00	1,84%
ДІМ СТРАХУВАННЯ	56 439,50	2,93%	22 832,00	0,97%	46 412,90	1,61%
ТЕКОМ	17 801,10	0,92%	29 471,00	1,25%	44 716,20	1,55%
ВУСО	25 813,10	1,34%	25 312,00	1,07%	38 754,80	1,35%
МОТОР-ГАРАНТ	19 053,10	0,99%	21 894,00	0,93%	37 120,50	1,29%
КИЇВСЬКИЙ СТРАХОВИЙ ДІМ	1 821,10	0,09%	7 531,00	0,32%	34 068,30	1,18%
УНІВЕРСАЛЬНА	18 411,40	0,95%	27 242,00	1,16%	30 361,60	1,05%
МЕГА-ПОЛІС	19 763,20	1,02%	30 766,00	1,31%	29 576,50	1,03%
Інші	541 350,28	28,06%	602 053,99	25,56%	702 167,24	24,37%
Всього	1 929 226,58		2 355 486,99		2 881 338,94	

*Складено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Додаток Д

Таблиця Д.1

Страхові компанії, які впроваджують страхування наземного транспорту (крім залізничного), які були обрані для аналізу

Страхова компанія	2015	2016	2017
АХА СТРАХУВАННЯ	698 774,00	858 086,00	1 006 865,00
УНІКА	415 395,90	486 221,00	599 028,80
УКРАЇНСЬКА СТРАХОВА ГРУПА	416 506,70	449 053,00	487 215,90
АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	198 190,80	340 729,00	451 428,00
ІНГО УКРАЇНА	256 170,40	301 421,00	328 442,10
PZU УКРАЇНА	174 765,60	218 414,00	279 451,60
УНІВЕРСАЛЬНА	137 324,20	160 057,00	207 197,90
ТАС СГ	78 770,30	114 054,00	168 677,70
ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ	56 849,20	92 646,00	166 398,00
КНЯЖА	81 603,10	92 312,00	108 256,90
ПРОВІДНА	97 500,70	103 513,00	97 403,80
ВіДі - СТРАХУВАННЯ	60 293,60	72 592,00	87 560,20
КОЛОННЕЙД УКРАЇНА	83 693,70	85 867,00	86 753,70
ПРОСТО- СТРАХУВАННЯ	59 683,30	64 617,00	74 128,20
АЛЬФА СТРАХУВАННЯ	63 703,60	63 119,00	67 137,20
БРОКБІЗНЕС	46 482,00	47 991,00	57 503,60
АСКА	41 526,20	39 258,00	52 952,00
КРЕМІНЬ	23 838,60	27 569,00	49 864,50
КРАЇНА	41 989,30	45 655,00	47 456,20
UPSK	47 003,30	44 131,00	46 032,60
Інші	747 272,91	896 685,70	1 100 324,02
Всього	3 827 337,41	4 603 990,70	5 570 077,92

*Складено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Таблиця Д.2

Питома вага кожної страхової компанії в розрізі валових страхових премій зі страхування наземного транспорту (крім залізничного) за 2015-2017рр.

Страхова компанія/рік	2015		2016		2017	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%
АХА СТРАХУВАННЯ	698 774,00	18,26%	858 086,00	18,64%	1 006 865,00	18,08%
УНІКА	415 395,90	10,85%	486 221,00	10,56%	599 028,80	10,75%
УКРАЇНСЬКА СТРАХОВА ГРУПА	416 506,70	10,88%	449 053,00	9,75%	487 215,90	8,75%
АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	198 190,80	5,18%	340 729,00	7,40%	451 428,00	8,10%
ІНГО УКРАЇНА	256 170,40	6,69%	301 421,00	6,55%	328 442,10	5,90%
PZU УКРАЇНА	174 765,60	4,57%	218 414,00	4,74%	279 451,60	5,02%
УНІВЕРСАЛЬНА	137 324,20	3,59%	160 057,00	3,48%	207 197,90	3,72%
ТАС СГ	78 770,30	2,06%	114 054,00	2,48%	168 677,70	3,03%
ЕКСПРЕС СТРАХУВАННЯ	56 849,20	1,49%	92 646,00	2,01%	166 398,00	2,99%
КНЯЖА	81 603,10	2,13%	92 312,00	2,01%	108 256,90	1,94%
ПРОВІДНА	97 500,70	2,55%	103 513,00	2,25%	97 403,80	1,75%
ВіДі - СТРАХУВАННЯ	60 293,60	1,58%	72 592,00	1,58%	87 560,20	1,57%
КОЛОННЕЙД УКРАЇНА	83 693,70	2,19%	85 867,00	1,87%	86 753,70	1,56%
ПРОСТО- СТРАХУВАННЯ	59 683,30	1,56%	64 617,00	1,40%	74 128,20	1,33%
АЛЬФА СТРАХУВАННЯ	63 703,60	1,66%	63 119,00	1,37%	67 137,20	1,21%
БРОКБІЗНЕС	46 482,00	1,21%	47 991,00	1,04%	57 503,60	1,03%
АСКА	41 526,20	1,08%	39 258,00	0,85%	52 952,00	0,95%
КРЕМІНЬ	23 838,60	0,62%	27 569,00	0,60%	49 864,50	0,90%
КРАЇНА	41 989,30	1,10%	45 655,00	0,99%	47 456,20	0,85%
UPSK	47 003,30	1,23%	44 131,00	0,96%	46 032,60	0,83%
Інші	747 272,91	19,52%	896 685,70	19,48%	1 100 324,02	19,75%
Всього	3 827 337,41		4 603 990,70		5 570 077,92	

*Складено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Додаток Е

Таблиця Е.1

Страхові компанії, які впроваджують страхування майна, які були обрані для аналізу

Страхова компанія/рік	2015	2016	2017
КРЕМІНЬ	294 149,80	405 775,00	577 000,30
УНІКА	49 307,60	65 723,00	305 272,20
АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	225 200,40	295 828,00	287 128,00
АЛЬЯНС	66 799,00	188 261,00	221 704,00
АХА СТРАХУВАННЯ	79 227,00	139 232,00	219 771,00
АСКА	219 961,60	271 174,00	181 723,00
PZU УКРАЇНА	109 579,00	121 039,00	140 201,30
ІНГО УКРАЇНА	70 487,40	82 393,00	92 771,30
УНІВЕРСАЛЬНА	43 489,50	65 065,00	51 972,60
УКРАЇНСЬКА СТРАХОВА ГРУПА	31 806,40	37 637,00	41 999,90
ТАС СГ	16 664,90	30 830,00	40 079,00
UPSK	41 464,00	34 510,00	34 092,10
АЛЬФА СТРАХУВАННЯ	32 286,20	25 313,00	33 897,90
ПРОВІДНА	48 883,40	55 855,00	27 638,50
ЗАХІД-РЕЗЕРВ	11 289,10	16 046,00	27 202,70
ТЕКОМ	18 990,30	20 684,00	21 869,90
ВУСО	7 595,70	10 671,00	20 901,40
УТІСО	619,60	5 535,00	19 578,20
ДІМ СТРАХУВАННЯ	726,50	20 865,00	19 351,50
МЕГАПОЛІС СО	14 454,00	55 290,00	12 379,00
Інші	2 103 267,56	2 194 655,07	2 722 356,71
Всього	3 486 248,96	4 142 381,07	5 098 890,51

*Складено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Питома вага кожної страхової компанії в розрізі валових страхових премій
страхування майна за 2015-2017рр.

Страхова компанія/рік	2015		2016		2017	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%
КРЕМІНЬ	294 149,80	8,44%	405 775,00	9,80%	577 000,30	11,32%
УНІКА	49 307,60	1,41%	65 723,00	1,59%	305 272,20	5,99%
АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	225 200,40	6,46%	295 828,00	7,14%	287 128,00	5,63%
АЛЬЯНС	66 799,00	1,92%	188 261,00	4,54%	221 704,00	4,35%
АХА СТРАХУВАННЯ	79 227,00	2,27%	139 232,00	3,36%	219 771,00	4,31%
АСКА	219 961,60	6,31%	271 174,00	6,55%	181 723,00	3,56%
PZU УКРАЇНА	109 579,00	3,14%	121 039,00	2,92%	140 201,30	2,75%
ІНГО УКРАЇНА	70 487,40	2,02%	82 393,00	1,99%	92 771,30	1,82%
УНІВЕРСАЛЬНА	43 489,50	1,25%	65 065,00	1,57%	51 972,60	1,02%
УКРАЇНСЬКА СТРАХОВА ГРУПА	31 806,40	0,91%	37 637,00	0,91%	41 999,90	0,82%
ТАС СГ	16 664,90	0,48%	30 830,00	0,74%	40 079,00	0,79%
UPSK	41 464,00	1,19%	34 510,00	0,83%	34 092,10	0,67%
АЛЬФА СТРАХУВАННЯ	32 286,20	0,93%	25 313,00	0,61%	33 897,90	0,66%
ПРОВІДНА	48 883,40	1,40%	55 855,00	1,35%	27 638,50	0,54%
ЗАХІД-РЕЗЕРВ	11 289,10	0,32%	16 046,00	0,39%	27 202,70	0,53%
ТЕКОМ	18 990,30	0,54%	20 684,00	0,50%	21 869,90	0,43%
ВУСО	7 595,70	0,22%	10 671,00	0,26%	20 901,40	0,41%
УТІСО	619,60	0,02%	5 535,00	0,13%	19 578,20	0,38%
ДІМ СТРАХУВАННЯ	726,50	0,02%	20 865,00	0,50%	19 351,50	0,38%
МЕГАПОЛІС СО	14 454,00	0,41%	55 290,00	1,33%	12 379,00	0,24%
Інші	2 103 267,56	60,33%	2 194 655,07	52,98%	2 722 356,71	53,39%
Всього	3 486 248,96		4 142 381,07		5 098 890,51	

*Складено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Додаток Ж

Таблиця Ж.1

Страхові компанії, які впроваджують страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ, які були обрані для аналізу

Страхова компанія/рік	2015	2016	2017
КРЕМІНЬ	126 166,20	203 779,00	577 135,20
УНІКА	49 131,70	56 675,00	167 500,00
АСКА	36 780,60	44 806,00	100 296,00
АЛЬЯНС	30 560,00	87 547,00	93 115,00
АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	52 448,90	92 421,00	89 458,00
ОРАНТА	64 947,10	69 133,00	74 036,90
КОЛОННЕЙД УКРАЇНА	28 700,50	34 389,00	44 489,10
УКРАЇНСЬКА СТРАХОВА ГРУПА	31 220,50	37 071,00	41 365,00
ВУСО	10 440,80	10 051,00	38 102,80
ТАС СГ	16 356,90	30 451,00	36 746,60
САЛАМАНДРА- УКРАЇНА	17 809,90	42 472,00	21 749,00
ІНГО УКРАЇНА	12 977,20	19 038,00	20 801,10
УТІСО	14 478,10	22 335,00	18 537,80
КНЯЖА	14 711,00	14 568,00	16 636,80
ДІМ СТРАХУВАННЯ	779,50	7 623,00	16 406,20
КИЇВСЬКИЙ СТРАХОВИЙ ДІМ	4 803,70	12 443,00	13 643,80
МЕГАПОЛІС СО	9 687,00	20 112,00	12 405,00
МОТОР-ГАРАНТ	11 264,40	16 219,00	10 794,00
ХАРКІВСЬКА МУНІЦИПАЛЬНА СК	9 780,50	9 353,00	9 756,80
БРОКБІЗНЕС	9 028,10	6 582,00	9 346,30
Інші	1 425 495,44	1 714 835,12	2 185 750,04
Всього	1 977 568,04	2 551 903,12	3 598 071,44

*Складено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Таблиця Ж.2

Питома вага кожної страхової компанії в розрізі валових страхових премій страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ за 2015-2017рр.

Страхова компанія/рік	2015		2016		2017	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%
КРЕМІНЬ	126 166,20	6,38%	203 779,00	7,99%	577 135,20	16,04%
УНІКА	49 131,70	2,48%	56 675,00	2,22%	167 500,00	4,66%
АСКА	36 780,60	1,86%	44 806,00	1,76%	100 296,00	2,79%
АЛЬЯНС	30 560,00	1,55%	87 547,00	3,43%	93 115,00	2,59%
АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	52 448,90	2,65%	92 421,00	3,62%	89 458,00	2,49%
ОРАНТА	64 947,10	3,28%	69 133,00	2,71%	74 036,90	2,06%
КОЛОННЕЙД УКРАЇНА	28 700,50	1,45%	34 389,00	1,35%	44 489,10	1,24%
УКРАЇНСЬКА СТРАХОВА ГРУПА	31 220,50	1,58%	37 071,00	1,45%	41 365,00	1,15%
ВУСО	10 440,80	0,53%	10 051,00	0,39%	38 102,80	1,06%
ТАС СГ	16 356,90	0,83%	30 451,00	1,19%	36 746,60	1,02%
САЛАМАНДРА-УКРАЇНА	17 809,90	0,90%	42 472,00	1,66%	21 749,00	0,60%
ІНГО УКРАЇНА	12 977,20	0,66%	19 038,00	0,75%	20 801,10	0,58%
УТІСО	14 478,10	0,73%	22 335,00	0,88%	18 537,80	0,52%
КНЯЖА	14 711,00	0,74%	14 568,00	0,57%	16 636,80	0,46%
ДІМ СТРАХУВАННЯ	779,50	0,04%	7 623,00	0,30%	16 406,20	0,46%
КИЇВСЬКИЙ СТРАХОВИЙ ДІМ	4 803,70	0,24%	12 443,00	0,49%	13 643,80	0,38%
МЕГАПОЛІС СО	9 687,00	0,49%	20 112,00	0,79%	12 405,00	0,34%
МОТОР-ГАРАНТ	11 264,40	0,57%	16 219,00	0,64%	10 794,00	0,30%
ХАРКІВСЬКА МУНІЦИПАЛЬНА СК	9 780,50	0,49%	9 353,00	0,37%	9 756,80	0,27%
БРОКБІЗНЕС	9 028,10	0,46%	6 582,00	0,26%	9 346,30	0,26%
Інші	1 425 495,44	72,08%	1 714 835,12	67,20%	2 185 750,04	60,75%
Всього	1 977 568,04	100,00%	2 551 903,12	100,00%	3 598 071,44	100,00%

*Складено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Додаток 3

Таблиця 3.1

Страхові компанії, які впроваджують обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів, які були обрані для аналізу

Страхова компанія/рік	2015	2016	2017
ОРАНТА	265 494,20	282 000,00	339 864,10
ТАС СГ	171 740,00	207 787,00	290 335,70
ПРОВІДНА	242 588,70	264 085,00	268 018,60
UPSK	163 894,00	184 583,00	189 581,10
КНЯЖА	142 420,60	159 648,00	188 620,10
PZU УКРАЇНА	89 535,00	127 371,00	171 777,00
УНІКА	157 077,70	166 946,00	162 468,60
АХА СТРАХУВАННЯ	107 518,00	139 133,00	143 186,00
ДОМІНАНТА СО	69 800,90	109 236,00	142 059,80
ВУСО	58 718,20	103 125,00	120 277,20
АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	70 108,70	86 473,00	117 985,00
ЮНИВЕС	23 509,90	109 669,00	102 283,40
КИЇВСЬКИЙ СТРАХОВИЙ ДІМ	93 083,80	96 310,00	91 527,30
АЛЬФА-ГАРАНТ	72 914,10	99 386,00	86 688,00
КРАЇНА	71 324,30	87 994,00	85 882,60
ГЛОБУС	60 384,50	84 918,00	76 524,70
ОМЕГА	28 413,00	58 672,00	69 897,10
ПРОСТО- СТРАХОВАННЯ	55 152,50	63 367,00	68 982,00
ГАЛИЦЬКА	61 819,90	79 194,00	67 302,00
УНИВЕРСАЛЬНА	57 413,10	64 852,00	66 598,70
Інші	1 981 331,15	2 098 771,32	2 193 082,79
Всього	4 044 242,25	4 673 520	5 042 941,79

*Складено автором на основі даних Нацкомфінпослуг

Таблиця 3.2

Питома вага кожної страхової компанії в розрізі валових страхових премій обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів за 2015-2017рр.

Страхова компанія/рік	2015		2016		2017	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%
ОРАНТА	265 494,20	6,56%	282 000,00	6,03%	339 864,10	6,74%
ТАС СГ	171 740,00	4,25%	207 787,00	4,45%	290 335,70	5,76%
ПРОВІДНА	242 588,70	6,00%	264 085,00	5,65%	268 018,60	5,31%
UPSK	163 894,00	4,05%	184 583,00	3,95%	189 581,10	3,76%
КНЯЖА	142 420,60	3,52%	159 648,00	3,42%	188 620,10	3,74%
PZU УКРАЇНА	89 535,00	2,21%	127 371,00	2,73%	171 777,00	3,41%
УНІКА	157 077,70	3,88%	166 946,00	3,57%	162 468,60	3,22%
АХА СТРАХУВАННЯ	107 518,00	2,66%	139 133,00	2,98%	143 186,00	2,84%
ДОМІНАНТА СО	69 800,90	1,73%	109 236,00	2,34%	142 059,80	2,82%
ВУСО	58 718,20	1,45%	103 125,00	2,21%	120 277,20	2,39%
АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	70 108,70	1,73%	86 473,00	1,85%	117 985,00	2,34%
ЮНИВЕС	23 509,90	0,58%	109 669,00	2,35%	102 283,40	2,03%
КИЇВСЬКИЙ СТРАХОВИЙ ДІМ	93 083,80	2,30%	96 310,00	2,06%	91 527,30	1,81%
АЛЬФА-ГАРАНТ	72 914,10	1,80%	99 386,00	2,13%	86 688,00	1,72%
КРАЇНА	71 324,30	1,76%	87 994,00	1,88%	85 882,60	1,70%
ГЛОБУС	60 384,50	1,49%	84 918,00	1,82%	76 524,70	1,52%
ОМЕГА	28 413,00	0,70%	58 672,00	1,26%	69 897,10	1,39%
ПРОСТО- СТРАХОВАНИЕ	55 152,50	1,36%	63 367,00	1,36%	68 982,00	1,37%
ГАЛИЦЬКА	61 819,90	1,53%	79 194,00	1,69%	67 302,00	1,33%
УНИВЕРСАЛЬНАЯ	57 413,10	1,42%	64 852,00	1,39%	66 598,70	1,32%
Інші	1 981 331,15	48,99%	2 098 771,32	44,91%	2 193 082,79	43,49%
Всього	4 044 242,25		4 673 520		5 042 941,79	

*Складено автором на основі даних Нацкомфінпослуг